

Оценка на представянето на учителите в програмата на „Заедно в час“ въз основа на добавената им стойност за резултатите на учениците

София, 2018 г.

Д-р Боян Захариев и Илко Йорданов

Резюме

Този доклад представя доказателства за въздействието на програмата на „Заедно в час“, изчислено въз основа на добавената стойност, която учителите имат върху резултатите на учениците. Програмата на „Заедно в час“ съществува от 2010 г. по инициатива и с финансовата подкрепа на Фондация „Америка за България“. Програмата адаптира модела на Teach For All с цел да намали пропастта в постиженията между учениците в България.

Бихме искали да изразим признание и благодарност на двамата ни рецензенти. Йост де Лаат от университета в Утрехт ни помогна значително да подобрим текста и аргументацията в настоящия доклад. Ариел Линдорф от Оксфордския университет ни даде ценни съвети за това как да запълним някои технически и концептуални пропуски в анализа си.

Анализът ни покрива първите пет години от дейността на програмата – 2011–2015 година. В настоящата оценка разглеждаме резултатите на учениците и техния напредък във времето с помощта на сравними тестове, за да анализираме въздействието на програмата на „Заедно в час“ върху постиженията на учениците.

Като вземем предвид целите, които „Заедно в час“ твърди, че си поставя – а именно намаляването на пропастта в образователните постижения на учениците, дължаща се на социално-икономически фактори, – е логично да оценим въздействието на програмата в намаляването на пропастта в резултатите на учениците от националните външни оценявания. Резултатите от националните външни оценявания са най-яркият показател за образователни пропуски и все повече се използват от правителството за ориентир при изготвянето на образователни политики и при оценката на тяхната ефективност. Националните външни оценявания в България се провеждат под формата на стандартизирани тестове в края на 4., 7. и 12. клас. Стандартизираните тестове в края на 4. клас са сравнително лесни и имат за цел да послужат като гаранция, че всеки ученик е покрил определен минимум от знания, за да премине към прогимназиалния етап на основното си образование. Стандартизираните тестове след 7. клас са сравнително трудни и служат като средство за подбор при прием в предпочитани училища и програми за средно образование. Успешното представяне на националните външни оценявания след 12. клас (матури) е задължително условие за завършване на средно образование и получаване на достъп до висше.

За да оценим представянето на всеки един учител, трябва да анализираме данните от външните оценявания по предмета, по който преподава съответният учител. Този подход налага някои ограничения в

обхвата на оценката. Оценяванията след 4., 7. и 12. клас невинаги се припокриват. Някои от оценяванията не са задължителни, а понякога ученикът сам избира по кой предмет да се яви на национално външно оценяване. Не е възможно да се изчисли добавената стойност на учителя върху представянето на децата в начален етап (от 1. до 4. клас), тъй като в България не съществуват стандартизирани или систематично провеждани тестове преди 4. клас. Освен това някои от учителите на „Заедно в час“ не преподават по конкретен предмет, а по-скоро работят като помощник-учители при провеждане на извънкласни дейности и няма как да се установи кои когнитивни умения по даден предмет са резултат от усилията на учителя. Това обяснява липсата на достатъчно данни за оценката на добавената стойност на всеки един учител. Предоставени са ни данни за резултатите на ученици от две външни оценявания за 66 от 119 учители на „Заедно в час“. За целите на оценката използвахме сравнителна група учители, които работят в училища, близки до профила на училищата, в които преподават учителите на „Заедно в час“. През първите пет години на програмата партньорските училища на „Заедно в час“ са по-скоро типични български училища. Учителите на „Заедно в час“ през този период преподават на около 5000 ученици. Извадката ученици в сравнителната група е избрана измежду приблизително 200 000. Критерий за избор на училища в сравнителната група беше техният индивидуален показател за склонност. Променливите за избор на съответствие включваха териториални показатели и показатели на училищно ниво – големина на училището, брой учители в колектива, ниво на урбанизация и степен на социално-икономическо развитие на местните общности.

Открихме доказателства, че положителните ефекти от въздействието на „Заедно в час“ значително преобладават. Доказателствата показват, че учениците, на които преподават участници в програмата, се представят значително по-добре по природни науки и математика, отколкото по социални науки и БЕЛ. Всички открити ефекти върху представянето им по природни науки и математика са положителни – някои в значителна степен. Това важи за представянето на учениците по тези предмети между 7. и 12. клас. Положителен ефект се наблюдава и при изучаването на чужди езици между 7. и 12. клас. Като се има предвид, че в българската образователна система има недостиг на учители по дисциплини като математика, информатика и чужди езици, препоръчваме на „Заедно в час“ да продължава да инвестира в привличането и обучението на такива учители и да споделя опита си с Министерството на образованието и науката.

По социални науки сме идентифицирали една много голяма и положителна промяна в представянето на учениците между 7. и 12. клас и един доста малък негативен ефект, който се оказва нестабилен при подлагане на повторни тестове. Анализът на резултатите по БЕЛ между 4. и 7. клас показва негативна добавена стойност; това обаче се оказва типично за такъв вид училище, така че не би могло да се припише на въздействието на „Заедно в час“. Все пак една от основните ни препоръки е „Заедно в час“ да преразгледа процеса по привличане и обучение на учители по социални науки и БЕЛ.

Положителните ефекти по социални и природни науки са още по-значителни в представянето на учениците от малки училища с до 420 ученици, което показва, че „Заедно в час“ вероятно работи по-добре в малки и не толкова урбанизирани общности – където най-често са концентрирани и по-непривилегированите обществени групи в България.

Пълната версия на доклада прочетете [тук](#).